

מר תומרקין, כאן זה לא כיכר מלכ־ישראל, אנוחנו לא שלום עכשיו...

כבוד השופט?

נראה שהעולם בכלל, והיהודים בפרט, אינם יכולים בלי מיסטיקה כלשהי. וכך יש ליהודים החרדים תרפים ותרופות. אליל משלהם: תפילין וקמיעות וברכות וכוסות שברות ולחשים והשבעות. לחילוניים ולמשכילים, לעומת זאת, משרת האלהות מילת־הקסם "חוק". יחסם אליה אינו שונה, בעצם, מיחסו של היהודי המאמין בארון־הקודש, האריות שמעליו והשכינה שבו.

הדי לא כך צריך היה להיות. כל אימת שהחוק מתרחק מן המוסר, אין הוא טוב מרת שעבר זמנה ובטל קורבנה. חברינו באקדמיה עדיין מניפים לעינינו שלטי־אזהרה בנוסח "אל לכם לפגוע בחוק, שימרו על החוק" — אבל למעשה החוק הוא זה שעליו מוטל לשמור עליו... האם, בישר אל של 1989, הוא עדיין נאמן לתפקידו? לעיתים קרובות מדי, מה שאנחנו מוצאים לפנינו אינו בגדר חוק ומישפט, כי אם משהו הדומה לתיאטרון אכסקלוסיווי, שבו משתמשים אנשים לבושים מחלצות תיאטרליות בביסויים כמו "כבוד השופט", "חברי המלך מר" וכו'. זהו התיאטרון היקר ביותר בעולם, אשר רמידיהשתתפות בו נגבים אחרי — לא לפני — ההצגה.

אינני יודע אם יש סוד לפיתגם העממי האומר כי שופט הוא עורך־דין כושל, כזה שלא הצליח בקאריירה הפרטית שלו. אולי הוא עורך־דין שהצורך שלו לספק את "האגו" תפסח שלו גדול אף יותר מרדיפת־הכצע.

אני זוכר מיקרה, לפני שנים, בחנות מכולת, כאשר שופטת מלומדת ומכובדת (כי יום שופטת מיל') תקעה אצבעות שמנות בלי חם, אחרי שמישהו אותה תחילה מכל צד. מה יכולתי לומר לה אז מבלי לפגוע בכבוד בית־המישפט?

בתור אדם לא־הגון עמדתי לא־אחת בימי־חיי לפני שופטים ושופטות, ובמבט לא־חור אינני מאמין שלמדתי מהם הרבה — או שהיה מה ללמוד. לפעמים אף הסמקתי למי שמע הערותיהם. לא מפני שביישו אותי, כי אם מפני שביישו את בעליהן. שוב ושוב הופיעו נוכח גילויי כורות וחוסר־תרבות מצידם. ועוד יותר מכך, נוכח חוסר־הומור וחסר־האירוניה העצמית שלהם. אני מדבר, כמובן, על הכלל, ולא על היוצאים ממנו.

פעם, כאשר העדתי בבית־מישפט, כשייט ותיק ובעל־ניסיון, מרוע אין סירת־ספורט מרגם ליד מסוגלת לשאת עוגן ואקדח־דק־טות, הפסיקה אותי כבוד השופטת הנכבדה בהערה: "מר תומרקין, כאן זה לא כיכר־מלכ־ישראל, ואנחנו לא שולום עכשיו". כבר אז לא הבנתי את הקשר בין סירת־הספורט לבין שולום עכשיו, אבל אולי ידעה השופטת משהו שנסתר מכינתי...

בפעם אחרת ישבתי בלישכת שופט בעת דיון ממושך ומייגע, כאשר אני מסיח את דעתי בהתבוננות בצורה הגרועה שבה נצבעו שערותיו כדי להעלים את סימני־הגיל. פת-

תומרקין החוק אינו מילת־קסם

אום הפתיע אותי בקביעה מדהימה באמת. אינני זוכר את הנוסח המדויק של דבריו, אבל זה היה משהו מעין: "תפסיקו לבלבל לי את המוח. אני שרוי עכשיו בתענית־אסתר..."

בפעם אחרת השתתפתי בהופעה פומבית, ביהר עם שופט עליון מכובד. אגב — ליברל ידוע. בכל פעם שהתבקש להשיב למנחה, קפץ ממקומו ועמד לפניי — אולי מחשש תחרות. פעם אחת, כשדבריי לא מצאו חן בעיניו, הסביר לי, קבל עם ועדה, כמו שאומד

רים, כי הוא "לא נעמי שמר, ולא ייתן לי לתקוף אותו כמו שתקפתי אותה". כנראה התחלפתי לו בין מירון. ואולי חשב שכל "שמאלן" הגון חוקה עליו שיתקוף את נעמי שמר, כפי שהגברת הנכבדה עצמה סבורה, לפעמים.

אינני יודע אם מילים אלה שלי יקפיצו ממקומם את הארון יוסף חריש או את הגברת דורית בייניש יפתי־העין־הגיוורה. אינני בקיא בהוראות החוק, ואינני יודע מה מהווה או אי־ננו מהווה זילות בית־המישפט.

לעומת זאת, אני יודע יפה מן ההיסטוריה את הקשר שבין פני הדור לבין פני הכלל. וגם זאת, שאין להפריד בין השופט (קחו למשל את רולנד פרייזלר, מי שרן למוות את הקדש רים נגד היטלר. עיין סיפרו של ויליאם שיינר על הרייך השלישי) לבין המישטר שאיתו שר. גם כיום אי־אפשר להעלות על הדעת שאדם כאנדר־וישניסקי (משרתו ה"מישפט" של סטאלין בימי הטיהורים הנוראים) יסכן כתובע כללי במדינת־ישראל.

מן הצד השני, גם אי־אפשר לומר שמכונת־המישפט שלנו אינה חורקת או, אם להשתמש בדימוי מתחום אחר, שאינה מעלה צתנה לאומנית וסירחונות ביטחוניים. מה שרצייתי לומר הוא שיותר ויותר אנשים מאמינים כי הפער בין חוק ומוסר הולך וגדל במקומו. מכה אנושה באמת. אולי נעלה שוב בויכוח את שורותיו של היינריך היינה: "יודע אני היטב את שאמר סֶנְגִ'ס לווועדת הסעד, הבריאות והרווחה: את זה החולי האנושי לא תרפאו במיידורים ובברכה."

יגאל תומרקין

ההרונים והחללים

על הסיכום השבועי המצטבר של קורבנות האינתיפאדה ("תשקוף", העולם הזה 30.3.88 והלאה). כקורא כמעט באופן קבוע את העולם הזה, אך כמסתניג להלוטין מתפיסת־עולמו, איני יכול להבליג על התייחסותכם לנושא האוטורי כוס בכביש ירושלים, שבו הסתפק העולם הזה בכמה מיספטים מתחננים פררעריים. הנימק שהרצוח הוא נכח האינתיפאדה עורר בי תדהמה.

מה היה קורה אילו כל נכה פעולת־איבה שבידת היה מסיט אוטובוס של ערבים ומדרדר אותו לתהום?

כמו כן, בכל פעם שאני נתקל במיספר הדגני האינתיפאדה במדור תשקוף מתחלחל ליבי משום שמיסגרת דומה לזוהת בהעולם הזה. בשעתו, גם את מיספר חללי צה"ל כי מילחמת־הלבנון. גם אם פירסום מיסגרת זאת חסר כוזנות רעות, מן הסדר הטוב שהופעתה תופסק.

מבילת הקורא

עוד על "דיעה אחרת" (העולם הזה 18.4.89 והלאה). כקורא העולם הזה זה יותר משלוש עשרות שנים, תקופה של ממש, השינוי שחל בהעולם הזה מעצב. חלק מהעולם הזה הפך להיות במה לדיעות והשקפות־עולם של שוריתים חסר־סובלנות — ועל כך הנני מייצח צברי.

כשאני קונה את העולם הזה מדי שבוע, למפתח הדף השינוי שחל בו, הנני חש, למגנית ליבי, כמי שטובל ושרץ בידו. יצחק צברי, בארשבוע

הקץ באליה

עוד על גיוון הדיעות בהעולם הזה (העולם הזה 18.4.89 והלאה).

העולם הזה 2709

החלפה, נשלחת תזכורת, הכוללת מידע לא רק על היום שבו תבוצע החלפה, אלא גם השעה המדויקת, ככל שהדבר ניתן. כדאי להבין שבזק אינה מחליפה מיספרי טלפון מתוך רצון להתעמר במנויים, אלא כי פועל יוצא של פיתוח מערכת־התיקשורת. ד. עזר, טן דובר בזק, ירושלים

בור מצוי וסקרן

על זיהוי של תמונה ("מילחמת הבורים", "יומן אישי", העולם הזה 19.7.89). מכיוון שגם אני ב"ם (בור ישראלי מצוי)

לותר הצעיר לא צריך לחוש

אני לא יודע מי האיש המופיע בתמונה ליד הקטע בנושא הבורים. הכותרת מתחת לתמונה הסתפקה בשאלת־הניחוש: מי זה? או באמת, מי זה? חיים ברנס, רמת־גן

● מרשין לותר הצעיר, בתחריט־עץ של לוקאס קראנאך, משנת 1521.

תעתועי הנוסטלגיה

על ביטול השער האחורי של הערלם הזה (העולם הזה 18.4.89 והלאה).

העולם הזה מזכיר באחרונה את ביטול השער האחורי כאחד המהפכים שעבר העולם הזה. זוהי מלאכת־מחשבת של דיס־אינפורמציה. מהתבוננות בגיליונות האחרונים של הערלם הזה עולה, כי דיוקא השער הקדמי הא שבוטל ואילו השער האחורי פשוט ירש אותו בפתח הגליון.

או שמא הנוסטלגיה מתעתעת בויכוחי ותמיד היו להעולם הזה שני שערים אחוריים: אלי כין, ירושלים

מבוקש: מונח

על חידושי הלשון העברית. במיסגרת החידושים שהעולם הזה מנהיג, ברצוני להציע פינת־לשון, שבה יידונו בעיות לשוניות.

אני מציע שלא להפקיד את הפינה בידי בעל־טור מסויים, אלא למוסרה לידי קהל הקוראים: הם שיעירו, יציעו או ישאלו, והקדש אים הם גם שישבו.

ושאלתי הראשונה: האקדמיה ללשון העברית החליטה להויעד למונח הלועזי רפרנט בוקס את המונח ספרייט. אינני יודע מניין גירדה האקדמיה מונח מכוער זה.

היש לקרוא העולם הזה הצעה נוחה הול־מת יותר? דוד יעקובי, תל־אביב

מיכתבים למערכת

"העולם הזה" שומר לעצמו את הזכות לערוך מיכתבי־קוראים, מסיבות לשוניות, מישפטיים או טכניות.